

Повітряні змії (стислий переказ)

Ромен Гарі

Розповідь у романі ведеться від імені головного героя – Людовіка Флері

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

У маленькому французькому містечку Клері знаходиться музей повітряних зміїв імені Амбруаза Флері. Цей музей туристи відвідують лиш побіжно, бо усіх більше приваблює ресторан "Прекрасний куточок", який оспівується в усіх французьких путівниках.

Амбруаз Флері був звичайним сільським листоношею, з його захоплення повітряними зміями сміялися люди, але чоловік цього не боявся. З Амбруазом жив його племінник Людо. Батько хлопця загинув під час Першої світової війни, скоро після цього померла матір. З трьох братів Флері загинув також Роберт. Амбруаз теж був на війні, а повернувшись з пораненням, став затятим пацифістом.

У 10 років Людо викликав у вчителів здивування, бо мав унікальну пам'ять. Того літа він зустрів дівчинку, якій було 11 з половиною років, і закохався. Вона навіть не назвала свого імені, але він був вражений її красою: голубі очі, довге світле волосся. Людо 4 роки не бачив її, але постійно чекав і згадував.

У 14 років він уже вів бухгалтерію "Прекрасного куточка", бо міг підрахувати будь-які числа. Людо давно знав, що дівчину звати Елізабет де Броніцька, вона полька, а її батьки власники садиби, яка знаходиться недалеко від Клері. Сім'я вже кілька років не приїжджала в Нормандію, бо жила у Польщі, недалеко від Гданська.

Коли Ліла повернулася у Клері, то дізналася від людей, що про неї розпитував Людо. Нарешті вони зустрілися, хлопець признався у коханні, але Ліла не дала ніякої надії. Та наступного дня з садиби Броніцьких по хлопця приїхала машина, бо Людо запросили на чай. Дорогою Людо дізнався від водія, що граф Станіслав де Броніцький, батько дівчини, – фінансовий геній, а його дружина була однією з найвідоміших акрис у Варшаві, але залишила театр і влаштовує сцени вдома.

Так Людо і Ліла почали проводити час разом. Хлопець познайомився з братом дівчини, якого звали Тад. Він був старший від Людо на рік чи два і досконало знав географію. І Ліла, і Тад любили жартувати з батьків – божевільної матері і батька, який міг поставити на кін навіть Польщу. З Броніцькими жив також хлопець-сирота років 15-16 років, якого звали Бруно. Граф всиновив його і бажав зробити великим музикантом. Амбруаз говорив Людо, що Броніцькі запрошують хлопця тільки тому, щоб показати, що в них нема упереджень до бідняків.

У Лілу був також закоханий її кузен Ханс, німець за національністю, якого чекала військова кар'єра. Його батько був вбитий під час війни 1914-1918 років, а матір

померла, як і мати Людо, невдовзі після його народження. Ханс виховувався у тітки, яка жила недалеко від маєтку Броніцьких.

Серед усіх цих молодих людей Людо почувався незручно, йому було соромно за старий костюм і низьке походження. Тож він вирішив продемонструвати свої розумові здібності на одній з вечірок у графа. Після цього Стас Броніцький відвідав Амбруаза Флері і запропонував, щоб Людо став його секретарем на той час, поки вони перебувають у Франції. Дядько дав згоду.

Три наступних роки, з 1935 по 1938, Людо виконував літом при Броніцькому роль секретаря. Ліла, за висловом Тада, "мріяла про себе", адже дівчина бажала зробити у своєму житті якийсь визначний вчинок: написати роман, перепливати Атлантичний океан, стати відомою актрисою.

Кожного дня Людо і Ліла зустрічалися в іншому кінці парку Броніцьких, де могли побути на самоті. Здавалося, усі знали про їхній зв'язок. Якось Тад навіть попередив Людо, щоб Ліла випадково не завагітніла. Він говорив, що дбає не про честь Броніцьких, а просто хоче застерегти закоханих від бід, бо надто багато дівчат помирає від абортів. Бруно теж був закоханий у Лілу, і Людо бачив, як музикант страждає.

Потльський замок Броніцького був розташований в гирлі Вісли, в "польському коридорі", який відділяв Східну Пруссію від решти Німеччини. Гітлер вимагав її повернення і вже встановив у вільному місті Данцигу нацистський уряд. Броніцькі збиралися від'їжджати. Тад був впевнений, що у Францію його сім'я більше не повернеться, бо буде війна. Людо планував наступного літа приїхати до них в Польщу.

Зимою 1938-1939 років Людо працював бухгалтером у "Прекрасному куточку" і шукав інші підробітки, щоб назбирати грошей на поїздку в Польщу. 20 червня він вирушив у дорогу. Людо був вражений виглядом Європи: всюди були фашисти, зустрічалася свастика, а коли у Людо перевіряли паспорт і візи і бачили, що він їде в Польщу, на нього кидали принизливі погляди. Та на першій же польській станції до Людо почали висловлювати симпатію.

Замок знаходився за кілька сотень метрів від Балтійського моря і не більше ніж за десять кілометрів від німецького кордону. Людо не подобалося, що тут був також Ханс, який би мав зараз бути у воєнній академії. Ліла пояснила, що бідолаха виздоровлює після пневмонії в маєтку свого дядька, Георга фон Тіле, по іншу сторону кордону, яку час від часу перетинає верхом.

Чутки про війну з кожним днем звучати голосніше. Ліла гвоорила Людо, що відчуває незрозумілий страх. Якось граф викликав Людо і сказав, що знає, що він спить з його дочкою, але шлюбу він не дозволить, бо у неї є можливості вийти за чоловіка королівської крові. Людо був вражений, він втамував свій гнів і пішов геть. Хлопець тепер бажав війни, яка струснула б усіх багачів.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Якось один слуга пограбував Броніцьких і заховав награбоване у шафі Людо, бо не

встиг винести. Хлопець побачив крадені речі і подумав, що це йому поставив Ханс. Людо накинувся на хлопця, між ними відбулася бійка. Та виявивши правду, Людо стало соромно. Він збирався їхати додому, але Ханс сам поїхав геть. Пробувши ще кілька днів у замку, Людо поїхав у Францію.

Прибувши у Клері, Людо невдовзі дізнався про загальну мобілізацію. Потім він почув, що весь район Гродека у Польщі, де був замок Броніцьких, було розгромлено бомбами. Людо побіг на призовний пункт, але його визнали непридатним до служби. В Клері ходили чутки, що в хлопця, як і у всіх Флері, з головою не все в порядку. Людо продовжив працювати у "Прекрасному куточку".

У ті зимові місяці 1940 року місце у ресторані потрібно було займати за кілька тижнів наперед. Ресторан відвідували високопосадовці. Ціни на страви були високі. Дюпра говорив, що саме в такі часи кожен повинен віддати кращу частину самого себе тому, що він вміє робити краще всього. Здавалося, цю думку розділяв і Амбруаз, який знову взявся за своїх повітряних зміїв.

Щоб розшукати Лілу (а Людо не сумнівався, що вона жива) він відправився у Париж. Хлопець розшукав там польських солдатів та офіцерів і розпитував про Броніцьких, але так нічого і не довідався. Він завів знайомство зі старою єврейкою на ім'я Жюлі Еспіноза, яка була хазяйкою борделю. Ця жінка говорила, що розуміє, до чого йдуть справи у світі після Мнхенського миру, тож вона підробила собі документи, змінила зовнішність за допомогою пластичних операцій, а щодо Людо мала окремий план. Жінка сказала, що їй потрібний такий хлопець, бо вона утворює для себе невелику групу. Так у лютому 1940 стара звідниця готувалася до німецької окупації. Напевно, тоді ще нікому не приходило в голову організовувати мережу Опору.

За наказом Жюлі хлопець повернувся у Клері. Стара мала з ним зв'язатися пізніше. Вдома Людо знову почав працювати у Марселена Дюпра, який тепер обслуговував німців і намагався показати славу і велич Франції, насамперед, її кулінарний геній.

Якось новий мер Клері, пан Плантьє, наказав Амбруазу на наступній зустрічі членів організації "Повітряні змії Франції" запустити змія із зображенням маршала Петена. Дядько влаштував все так, що мотузку повітряного змія тримав німецький капрал, і сфотографували саме його. Після того з'явилися підпільні листівки з фото і написом, що чудовий "Маршал Петен" літає в небесах, а життєрадісний німецький капрал твердою рукою тримає мотузку.

У Нормандії починалася організація перших ланок мережі Опору, і її керівник чудово порозумівся з Амбруазом. Через п'ять днів дядько запустив змія, який зображав історичне рукоштовнання маршала Петена і Гітлера.

Людо відвідував садибу Броніцьких і згадував там Лілу. Одного разу він побачив там Ханса у німецькій формі. Людо не розумів, чи це йому привиділося, чи було насправді. Але він спалив садибу. Його затримали, а виправдав його сам Ханс, сказавши, що бачив Людо тієї ночі в зовсім іншому місці. Спершу Людо хотів заперечити, а потім зрозумів, що Ханс захистив його через Лілу.

Людо відправили на обстеження у психіатричну лікарню, через два тижні

відпустили. Дядько радив хлопцеві берегти своє божевілля для Опору. Коли хлопець повернувся додому, Субабер, командир його групи, доручив йому всі зв'язки. Розум дивним чином повертався до Людо, коли той здійснював підрахунки у "Прекрасному куточку". Дюпра, звісно, здогадувався про підпільну роботу Людо, але остерігався всяких натяків і примався остроень. Людо вільно пересувався, бо німці його не побоювалися, адже знали, що хлопець зійшов з розуму. Він тримав у голові сотні імен та адрес і ніколи не носив з собою ніяких паперів.

Амбруаза теж підозрювали, робили обшуки у майстерні, але ніколи не знаходили підпільних листівок чи інших документів, які він ховав всередину зміїв. Найчастіше в Ла-Мотт приходив мер Клері. Він попереджував Амбруаза, щоб той часом не випустив змія у вигляді де Голля, бо німці відразу посадять.

Тим часом Людо продовжував уявляти Лілу, говорив з нею, будував картини щасливого життя.

"Прекрасний куточок" процвітав, а от місцеве населення косо дивилося на Марселена, який занадто добре обслуговував окупантів. Людо знав цього чоловіка краще, ніж інші, тому захищав. Дюпра зробив вибір: його ресторан мав залишатися тим, чим був завжди, — справжньою цінністю Франції. Дядько підтримував Дюпра і був йому справжнім другом. Згодом хлопцеві вдалося переконати Дюпра прийняти на роботу дівчину з Опору, яка підслуховувала розмови німців, коли обслуговувала їх.

Невдовзі у Клері з'явилася пані Жюлі. Та тепер у неї був зовсім інший вигляд і нове ім'я - графиня Естергазі. Вона 2-3 рази на місяць зустрічалася з Людо і передавала важливу інформацію. Жюлі мала інформацію з самого гестапо, бо мала там вірних людей. Людо переконав Жюлі, щоб вона відкрила своє ім'я перед Субабером, бо коли німці підуть, вона може понести відповідальність за зв'язки з ними. Жінка отримала посвідчення "Видатний учасник Опору".

Якось Людо дізнався про льотчика-винищувача, поляка, якого переховували недалеко від Клері. Людо подумав, що це Тад, але був дуже здивований, коли побачив, що це Бруно. Той не знав, що сталося з Лілою, бо за два тижні до війни він виїхав до Англії, де мав відбутися музичний конкурс.

27 березня 1942 року Людо зустрів у Лілу. Вона відвідувала свою згорілу садибу. Дівчину супроводжував командуючий німецькими військами в Нормандії, генерал фон Тіле, і Ханс. Був і граф Броніцький, але через війну у нього були проблеми з психічним здоров'ям. Людо і Ліла кілька хвилин розмовляли, і хлопець був вражений змінами у коханій.

Тієї ж ночі Ліла приїхала до хлопця (її привіз Ханс) і тепер розповіла всю правду. Потрапивши під бомбардування 1 вересня 1939 року, Броніцькі сховалися на одній фермі. У графа був шок, Геня була в істеричі. Ліла зустріла одного німецького офіцера і, ставши його коханкою, врятувала свою сім'ю. Через три місяці генерала відправили в інше місце. Та Ханс знайшов їх і допоміг втекти у Варшаву. Він хотів одружитися з Лілою, але нацисти забороняли шлюби з поляками. Коли Гітлер напав на Росію, Ханс пішов слідом за генералом фон Тіле. Броніцькі втекли у Румунію. Коли гроші

закінчилися, Ліла стала коханкою румунського дипломата, потім лікаря, який робив їй аборт, що ледь не коштував їй життя. Ліла завела друзів у дипломатичних кругах, її батьки ні в чому не відчували потреби. У 1941 році їм вдалося отримати візи у Францію. Вона часто хотіла дати знати про себе, але почувалася винною. Людо сказав, що ні в чому не звинувачує дівчину. Вона розказувала, що перші шість місяців у Франції працювала офіціанткою, за батьком доводилося доглядати, як за дитиною. Людо подумав, що граф непогано влаштувався, переклавши всі турботи на дочку і дружину. Згодом Ліла знайшла роботу манекенниці у Коко Шанель, але заробляла мало. Їх врятував Георг фон Тіле, дядько Ханса. Тіле влаштував батьків Ліли на квартиру, дівчина змогла продовжити навчання, у неї диплом французького ліцею у Варшаві. Ліла хотіла записатися у Сорбонну, може, навіть в школу Лувру, бо цікавилася історією мистецтва. Людо повідомив, що Бруно в Англії льотчик-винищувач.

Людо не вірив чуткав у Клері, що Ліла коханка фон Тіле. Кілька разів він бачив, як вона їхала у машині генерала. Якось, коли вона їхала тільки з водієм, машина зупинилася. Ліла була п'яна і заявила Людо, що фон Тіле не її коханець, а вона сама планує зробити дещо потрібне, можливо, врятує світ. Людо мало вірив п'яній дівчині, він просто допоміг їй сісти в машину.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Кілька місяців він не бачив дівчину. Літо 1942-го було поворотним моментом у підпільній боротьбі. У цей вкрай небезпечний час Амбруаз Флері, дізнавшись, що німці зробили масову облаву у Вель д'Ів, змайстрував і випустив у небо сім повітряних зміїв у формі єврейських зірок. Дядька відразу забрали і протримали 2 тижні у тюрмі. Витягнув його звідти Дюпра, переконавши владу, що всі Флері божевільні. Невдовзі Амбруаз поїхав в Шамбон, де рятували єврейських дітей.

Дюпра приймав участь у підпільних зібраннях. Тим не менше його престиж у очах влади досяг епогею: в травні 1943-го його хотіли призначити мером Клері. Він відмовився. Найбільше його поважав генерал фон Тіле. Говорили, що генерал ненавидить нацистів. А якось Люсьєн Дюпра розповів Людо, що його батько дає уроки кулінарства генералу фон Тіле.

Ліла знову з'явилася у "Прекрасному куточку" у супроводі Ханса і фон Тіле. Їх називали "тріо". Людо був впевнений, що дівчина не коханка генерала. Цього разу на її обличчі світилася гордість, наче вона хотіла сказати: "Ось побачиш, Людо, ти в мені помилявся".

8 травня 1943 року, ввечері, до Людо прибіг генерал фон Тіле і попросив допомогти Хансу, якого привіз машиною. Фон Тіле хотів, щоб Людо допоміг Хансу втекти в Іспанію, але якщо хоче, може подзвонити начальнику місцевого гестапо... Хлопець заховав Ханса в надійному місці і довідався, що той намагався вбити Гітлера: вони підклали бомбу в його літак, вона не вибухнула, і її знайшли. Хансу вдалося втекти на своєму літаку, щоб попередити інших. Людо відразу здогадався, що на цей крок Ханса

підштовхнула Ліла. Невдовзі фон Тіле покінчив з життям, бо вже був у руках гестапо. Перед цим він сказав Людо, що Ліла ховається у Парижі. Генерал дав Людо адресу і попросив переправити дівчину і Ханса до Іспанії.

Побачивши адресу, Жюлі сказала, що це небезпечне місце. Людо вдалося додзвонитися дівчині і попередити, щоб втікала. Ханс теж мусив покінчити з життям, бо надії на порятунок не було: район прочісували німці. Після цих подій Людо дізнався, що Амбруаз Флері у концтаборі через історію з єврейськими дітьми. Хлопець почав сам виготовляти повітряних зміїв, а допомагали йому місцеві діти.

Людо дізнався від пані Жюлі що з Ліла знайшлася, але дівчині прийшлося нелегко. Під час допитів вона, можливо, зійшла з розуму, бо німці хотіли випитати, чи вона була коханкою фон Тіле. Потім Ліла знайшлася у однієї приятельки пані Жюлі, в борделі. Жюлі сказала, що Ліла там явно не на своєму місці, тому хай Людо їде і забере її.

Та йому не довелося їхати, бо дівчина сама прибула у Клері. Вона зайшла до майстерні налякана, з погаслим поглядом, не могла навіть заговорити і боялася, чи Людо не викине її за двері. Хлопець сказав, що ні за що не дорікає їй, для нього вона завжди знаходилася тут, а у всіх винна війна.

Відтоді вони не розлучалися. Війна закінчувалася, Дюпра тепер готувався зустрічати американців. Та місцеві жителі ніяк не могли забути того, що Ліла під час війни мала зв'язки з німцями. Якось люди схопили дівчину і поголили їй голову. Для Ліли це було важке випробування, та Людо намагався підтримувати її. Він навмисне ходив з нею вулицями, тримаючись за руки. Їх фотографували. Одного дня їх зупинили троє молодих чоловіків, які стали "учасниками Опору" через тиждень після висадки союзників. Вони спитали Людо, коли той покине цю провокацію. Він відповів, що Лілу було обстрижено, щоб всі могли бачити, то в чому проблема. Людо прозвали ненормальним, але він продовжив свою демонстрацію.

Згодом вони повернулись у Ла-Мотт, а в кінці жовтня одружилися. Перед весіллям вони дізналися, що Бруно не повернувся з повітряного бою в листопаді 1943 року. Про Тада вони нічого не знали. Ліла відклала вступ у Сорбонну на рік, щоб добре підготуватися.

На весіллі не було батьків Ліли. Свідками був Марселен Дюпра і графиня Естергазі, яка тепер стала Жюлі Еспінозою. Зранку перед церемонією Ліла сказала, що їй треба у перукарню. На той час її волосся трішки відросло. У Клері був єдиний перукар, той, що обстриг Лілу раніше. Людо з дівчиною пішли до нього і наказали виконати прохання дівчини. Дівчина говорила, що хоче стрижку за останньою модою. Перукар налякався і виконав прохання.

На церемонії всі були здивовані виглядом Ліли, тільки Жюлі сказала дівчині, що вона чудова. Потім усі святкували у "Прекрасному куточку". Дюпра виголосив промову.

Людо отимував багато замовлень на повітряних зміїв. Фінансувала це все пані Жюлі, яка у Парижі продовжувала свою діяльність. Якось Людо і Ліла поїхали у Париж навідати стару. Там Жюлі довірила Гені Броніцькій управління одним зі своїх закладів. Стас знову міг грати в казино. Він помер від серцевого нападу під час того, коли виграв

З мільйони. Про Тада вони так і нічого не дізналися.

Повертаючись у Клері, закохані побачили у небі повітряного змія, який зображав генерала де Голля. Його запустив Амбруаз Флері, який нарешті повернувся додому, провівши 20 місяців у Бухенвальді і Освенцимі.

Повернення Амбруаза святкували як національне свято. Потайки від нього Людо з дітьми зробили повітряного змія з зображенням Амбруаза. У неділю змія запустили над площею, яка носить тепер його ім'я.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу